

Зима Олександр Тарасович

к.ю.н., доцент кафедри адміністративного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(Україна, м.Харків)

РОЗВИТОК ПРИВАТНОГО СЕКТОРУ БЕЗПЕКА У СИСТЕМІ ЗАГРОЗ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Питання становлення та розвитку системи приватної безпеки є складним та багатоаспектним і в жодному разі не має викликати одноголосного автоматичного схвалення. На наш погляд, сам факт формування стійкого інтересу до охоронних послуг вказує на те, що рівень захищеності принаймні частини життєво важливих інтересів людини, громадянина і суспільства є недостатнім. Тобто суб'єкти забезпечення національної безпеки, що функціонують за державний кошт, не виконують покладених на них обов'язків належним чином.

Але чи призведе до підвищення рівню національної безпеки залучення до безпекової діяльності приватних охоронних чи детективних агенцій? Вкрай сумнівно. Причин для цього багато, але звернемо увагу лише на дві.

По-перше, приватний сектор безпеки зорієнтований на захист приватного майна, приватної особи, а в більш широкому сенсі – приватних інтересів. Яким чином мають діяти приватні безпекові структури у випадках, коли інтереси їх клієнтів вступають в протиріччя з інтересами інших осіб, суспільства, держави? Законодавець, звичайно, декларує принципи верховенства права та закону, однак замовник охоронних, детективних чи інших безпекових послуг, має на увазі інше. Надавач послуг отримує оплату за захист інтересів замовника, в тому числі й від інших осіб. Щодо інтенсивності захисту, то вона залежить від суми договору.

Навряд чи особи, що забезпечили втечу В.Ф. Януковича з України були працівниками охоронної фірми, однак сама ситуація чудово ілюструє, яку загрозу може становити конфлікт між організаційно не пов'язаними та

різновекторними суб'єктами забезпечення безпеки щодо інтересів їх «підзахисних».

По-друге, залучення служб приватної безпеки доцільне лише тоді, коли вони є більш ефективними, ніж органи МВС, СБУ тощо (проблему агентств типу нічних сторожів ми не вважаємо вартої уваги).

Така ефективність може бути досягнута наступними шляхами: (а) більш високий рівень матеріально-технічного забезпечення, фінансування; (б) широке використання новітніх, недоступних чи невідомих правоохоронним органам АТ технологій; (в) використання більш кваліфікованих кадрів; (г) використання ресурсів правоохоронних органів за рахунок корупційних схем; (д) діяльність поза правовим полем.

В той час як пункти а та б мають більш-менш нейтральний характер, то нарощування ефективності іншими шляхами прямо чи опосередковано веде до зниження рівню національної безпеки. Так, зокрема, високий зарібок сприяє відтоку кваліфікованих фахівців з державних до приватних безпекових структур. Особисті зв'язки колишніх та теперішніх працівників державних безпекових структур є підґрунтям формування корупційних зв'язків, які з одного боку істотно сприяють отриманню ліцензій та «оптимізують» ліцензійний контроль, а з іншого - дають можливість як на платних, так і на безоплатних засадах використовувати надавачам приватних послуг у своїх інтересах оперативну інформацію напрацьовану правоохоронними органами, а то й лобіювати проведення такими органами певних заходів у власних інтересах. Крім того, здійснюючи різноманітні правопорушення, приватні охоронні агентства та інші суб'єкти, що надають

безпекові послуги, можуть забезпечити їх латентність на значно вищому рівні, ніж зазвичай. Це зумовлено як професійними навичками порушників, так і їх зв'язками з правоохоронними органами.

Тобто цілком закономірно, що інтенсивний розвиток приватного сектору безпеки можливий лише за рахунок зниження ефективності діяльності правоохоронних органів і як наслідок – зниження загального рівню національної безпеки України.

Стосовно міжнародного досвіду розвитку приватного сектору безпеки, то він ще більш сумнівний. Наведемо лише окремі статистичні дані. Загальна чисельність приватних охоронців, що залучалась для роботи в Іраку в період з 2003 по 2010 роки складає приблизно 200 000 працівників з 400 приватних охоронних та військово-охоронних агентств. Активну участь у війні в Афганістані, починаючи з 2001 року, брали працівники охоронних та військово-охоронних компаній. Їх чисельність в країні станом на кінець 2012 року оцінюється в 40000 чоловік. Низка російських авторів, погоджуючись з твердженням щодо відсутності російських військ в Криму в березні 2014 року, вказували на можливість використання там «приватної армії Путіна» - охоронної агенції, сформованої та фінансованої

корпорацією «Газпром». Так це чи ні визначитись тяжко, однак беззаперечним є те, що з початку XXI віку ринок охоронних послуг істотно змінився і значну роль тут стали відігравати транснаціональні корпорації.

Підсумовуючи, зазначимо наступне:

1. Розвиток сектору приватної безпеки є доцільним лише в результаті наявності високорозвиненої та ефективної системи правоохоронних органів. Зараз в Україні стан справ зовсім інший.

2. Необхідна передумова існування приватної безпеки – наявність посиленого, в порівнянні з іншими сферами, механізму запобігання корупції.

3. Формування сектору приватної безпеки має здійснюватись виключно в контексті єдиної політики національної безпеки. (Нині приватні охоронні агенції навіть не віднесені до числа суб'єктів забезпечення національної безпеки).

4. Слід враховувати, що іноземний досвід розбудови приватного сектору безпеки є далеко не завжди позитивним.

В іншому випадку інтенсивний розвиток приватного сектору безпеки може скласти загрозу національній безпеці України, як пасивну (шляхом пониження ефективності роботи правоохоронних органів), так і активну (шляхом прямої протидії суб'єктам забезпечення національної безпеки).

Іванова Аліна Євгенівна

к.ю.н., асистент кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (Україна, м.Харків)

ПРОБЛЕМИ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК НАПРЯМКУ НЕДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ СВІТОВОГО ДОСВІТУ

Функціонування приватних детективів вважається таким, що значною мірою збільшує відповідальність державної правоохоронної системи за вчасне та високопрофесійне реагування на потреби

громадян та суспільства в цілому, звільняє правоохоронців від необхідності виконання багатьох малозначних та непритаманних їм функцій, сприяє загальному оздоровленню криміногенної